

Replik til social- og ældreministerens skriftlige kommentarer til kronik i Politiken.

Undertegnede seks forfattere til Politikens kronik d. 27. oktober i år har med interesse set, at Folketingets social- og ældreudvalg har bedt ministeren på området kommentere på kronikkens indhold. Den 25. november modtog udvalget social- og ældreminister Astrid Kragss skriftlige svar. Visse dele af svaret giver os anledning til nogle kommentarer.

Indledningsvist er det naturligvis glædeligt, at ministeren er enig med os i, at "det er fuldstændigt uacceptabelt, hvis en forælder uden grund forhindrer den anden forælder i at se barnet efter et samlivsbrud." Ministeren mener, at lovgivningen og systemet allerede i dag sætter ind over for forældre, der ikke er deres ansvar for at samarbejde bevidst, bl.a. ved at chikanepakken fra 2015 giver "mulighed for hurtigt at fastsætte kontaktbevarende samvær."

I modsætning hertil er kronikkens påstand, at det i praksis sjældent sker. Hvis en samværsnægtende forælder fremfører påstande om den anden forælders adfærd, medfører det ofte, at der gives afslag på kontaktbevarende samvær. Ministeren henviser til, at man jo så bare kan søge om almindeligt midlertidigt samvær, som kan fastsættes, "når den nærmere undersøgelse er foretaget". Men det er jo netop problemet, for den undersøgelse tager tid. Lang tid. Tid, hvor kontakten mellem barn og samværsforælder er afbrudt, med risiko for alle de konsekvenser for barnets trivsel og udvikling – og rettigheder – som vi påviste i vores kronik. Derfor foreslog vi i stedet at gøre det kontaktbevarende samvær overvåget, MENS undersøgelserne foretages. Så kan en erfaren børnesagkyndig overvåger danne sig et indtryk af den reelle kvalitet af kontakten mellem barn og forælder og bedømme, om samværet er til gavn for barnet eller ej.

Til vores kroniks andet forslag til forbedring af praksis, nemlig at gennemførelsen af sagkyndige undersøgelser i komplekse sager – som oprindeligt tiltænkt - bliver reglen og ikke undtagelsen i Familieretshuset, henviser ministeren til et tidligere svar til udvalget. Det anføres dér, at "der kan være flere grunde" til at vurdere, at en børnesagkyndig undersøgelse ikke er nødvendig. F.eks. "hvis kommunen for nylig har gennemført en børnefaglig undersøgelse, som i tilstrækkeligt omfang besvarer de spørgsmål, som det ville være relevant at få besvaret i en børnesagkyndig undersøgelse."

Det lyder jo fornuftigt. Men hvor tit er det tilfældet? Hvornår er "for nylig"? Og hvor tit er der andre grunde til, at undersøgelsen ikke skønnes nødvendig? Vi ved det ikke, for Familieretshuset synes ikke at opgøre det. Men når det drejer sig om 98% af sagerne – hvilket bekræftes i samme svar - så efterlader den uvished en bekymring for, OM sagerne reelt bliver oplyst, sådan som lovgiver har ønsket det. Ja, faktisk har lovgiver jo krævet det, for der står i Forældreansvarsvejledningen: En kommunal børnefaglig undersøgelse "betyder ikke i sig selv, at **kravet** (vores fremhævelse) om gennemførelse af en børnesagkyndig undersøgelse kan fraviges." Tillad os også at minde om, at selve formålet med disse undersøgelser er at sætte myndigheden i stand til at træffe afgørelser til barnets bedste.

Et par punkter mere i social- og ældreministerens seneste svar kalder også på en kommentar. Ministeren anfører, at flere domme viser, at samarbejdschikane kan koste den udøvende forælder forældremyndigheden og bopælen. Problemet er imidlertid, at i de få tilfælde, hvor det sker, sker det først efter flere års hel eller delvis afbrydelse af kontakten mellem barn og samværsforælder. I den højesteretsdom, som både ministeren og vi har henvist til, faldt dommen efter mere end 3 års samværschikane. Det kan næppe være et sagsforløb, der er til barnets bedste.

Desuden: dommen byggede dels på bopælsforældrens adfærd, dels på netop en grundig undersøgelse af begge forældres evne til at samarbejde og til at sætte barnets behov foran sine egne. Altså en undersøgelse i lighed med dem, vi efterlyser i kronikken.

Og så indgik det i retsgrundlaget for dommen, at et barn har ret til to forældre, og at forældrene har ansvar for at samarbejde om barnet. Hvis en forælder uden rimelig grund hindrer den anden forælders kontakt til barnet, skal det indgå som et moment i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Det må betyde, at det skal **undersøges**, om hindringen af samvær sker uden rimelig grund. Og hvis det viser sig at være tilfældet, bør det få **konsekvenser** for den videre sagsbehandling. Højesteret så jo netop på, hvem af forældrene der bar hovedansvaret (skylden) for det manglende samarbejde og for samværskonflikterne. Og derudfra anlagde den så et fremtidsorienteret perspektiv og flyttede forældremyndigheden og barnets bopæl til den ikke-chikanerende forælder.

Det er vores store håb, at den retsopfattelse, som Højesterets dom er udtryk for, må slå helt igennem i Familieretshusets midlertidige afgørelser.

En sidste ting: Ministeren anfører i lighed med mange andre, at "hvis barnet er voldsomt i klemme i forældrenes konflikt, så skal hensynet til barnet komme før hensynet til forælderen." Vi har ikke antydning af noget som helst andet. Det, vi siger med vores kronik og med denne replik til ministerens svar, er det helt enkle: Det familieretlige system har et ansvar for, om en dyb uenighed mellem to forældre får lov til at sætte og fastholde et barn i en konflikt, som vil sønderrive det og skade dets udvikling og trivsel. Det er det, der sket alt for ofte i dag, sådan at systemet som regel til slut finder det nødvendigt helt at fjerne samværsforælderen fra barnets liv for at udfri barnet af den ødelæggende konflikt. Derved belønner man i praksis den samværsnægtende forælder.

I stedet lægger vi op til, at det familieretlige system i tilfælde af fare for barnets ret til personlig kontakt med begge forældre sikrer denne kontakt gennem midlertidigt kontaktbevarende samvær, som gøres overvåget, såfremt og så længe der er tvivl om samværets positive værdi for barnet. Imens foretages der en grundig sagkyndig undersøgelse af begge forældre, ligesom de tilbydes støtte til at forstå betydningen af deres konflikt, henholdsvis samarbejde, for deres barns trivsel og udvikling. Lykkes det ikke derigennem at hjælpe dem til at samarbejde om barnet, kan der træffes en midlertidig afgørelse om forældremyndighed, bopæl og samvær til barnets bedste på et veloplyst grundlag.

Venlig hilsen

Jan Lindell, specialist i samværsjura

Per Schultz Jørgensen, professor emeritus, dr. phil.

Jane Bækgaard, aut. psykolog, medlem af Dansk Psykologforenings Selskab for Børnesagkyndige

Jørn Nedergaard, mediator og advokat

Anders Wendt Jensen, journalist og indehaver af podcasten Uden min datter

Morten Kjær Egebjerg, medlem af socialministerens Rådgivende Udvalg i Familieretshuset, tidl. dir. for Fonden Fundamentet